

✓

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
ГОРЛІВСЬКИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ ІНСТИТУТ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»

**ВІСНИК СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ГОРЛІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Випуск 43

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених
«Мовна комунікація і сучасні технології
у форматі різнорівневих систем»
(до 75-річчя ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
та 65-річчя Горлівського інституту іноземних мов)*

Горлівка
2014

*Друкується за рішенням вченої ради
Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.
Протокол № 9 від 16.04.2014 р.*

Головний редактор д-р філол. наук Т. М. Марченко

Редакційна рада:

д-р пед. наук **Я. М. Бельмаз**
канд. філол. наук **Л. О. Штакіна**
канд. філол. наук **В. О. Андрущенко**
канд. філол. наук **І. А. Блинова**
канд. філол. наук **І. С. Беженар**
ст. викл. **О. Ю. Корольова**
ст. викл. **Т. М. Курушкіна**
викл. **О. В. Арцєбашева**
викл. **Н. В. Власік**
викл. **М. О. Кательницька**
викл. **А. В. Романова**
викл. **В. В. Смердова**
викл. **Т. І. Шавлюк**
викл. **О. В. Широких**

Рецензенти:

д-р філол. наук **І. П. Зайцева**
д-р пед. наук **В. М. Алфімов**

В38 **Вісник** студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених [«Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різномірневих систем»]; (до 75-річчя ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» та 65-річчя Горлівського інституту іноземних мов). – Горлівка : Вид-во ГПМ ДВНЗ «ДДПУ», 2014. – Вип. 43. – 264 с.

У збірнику опубліковано доповіді молодих учених, які вони презентували на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених (травень 2014 р.). Розділи, що містяться у книзі, по-різному висвітлюють певний блок проблем гуманітарних наук. Збірник адресовано широкій філологічній аудиторії, студентам та аспірантам.

УДК 81'1+82.0
ББК Ш81.2

ЛІТЕРАТУРА

1. Блинова І. А. Взаємодія мовленнєвих форм у художньому прозовому дискурсі (на матеріалі англійської, української та французької мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Блинова Ірина Анатоліївна. – Донецьк, 2011. – 295 с.
2. Буряк С. Моделювання концепту *MARRIAGE* у романі Дж. Остін «Гордість і упередження» / С. Буряк // Студенти та молодь – науці III тисячоліття : матеріали I Міжнар. студ. наук. конф. : у 2-х ч. (Артемівськ, 20 лист. 2013 р.). – Ч. 2. – Донецьк : ДонУЕП, 2013. – С. 12–14.
3. Єрошенко Т. М. До питання про дослідження індивідуально-авторської картини світу / Т. М. Єрошенко. – Житомир: Вісник Житомирського державного університету, Вип. 52, Філологічні науки, 2009. – С. 218–220.
4. Austen J. *Pride and Prejudice* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: <http://www.austen.com/pride/>

Ваєрнічкі Регіна

Ужгородський національний університет

ФУНКЦІЇ ПЕРФОРМАТИВНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ У ПРОПОВІДНИЦЬКОМУ ДИСКУРСІ

У дискурсі перформативні мовленнєві акти (далі – ПМА) виконують низку функцій, зумовлених умовами комунікативної взаємодії, семантикою, іллокутивною силою та перлокутивним ефектом [2; 3; 4; 5]. Виявлення цих функцій має важливе значення для пояснення ролі та смислу висловлювань, застосованих проповідником у його промовах.

Маємо на меті з'ясувати, яким чином у проповідницькому дискурсі представлені функції ПМА, які вважають притаманними перформативам незалежно від регістру, форми чи жанру дискурсу, а саме: імперативну, контактну, регулятивну та інформативну [6, с.81].

Імперативна функція передбачає, що перформатив уживається для спонукування адресата до здійснення або припинення якої-небудь дії. Такими ПМА пастор намагається досягнути того, щоб адресат здійснив деяку дію чи вчинок. Своїми мовленнєвими актами мовець повідомляє адресатові про характер очікуваної від нього дії або вчинку, наприклад: *let us look down into ourselves to discover...* – зазирнути в себе; *It is important to remember that...* – пригадати важливий факт. На відміну від повсякденних діалогів, коли адресат, як правило, вказує у своїх ПВ, якими реалізує імперативну функцію, на бенефіціанта очікуваної дії: він сам, чи той, кому адресовано

МА, у проповідях пастор переважно вживає спонукальну категорію як бажану для обох сторін. Про це свідчить переважне вживання в ПМА займенника множини у формах *we, us* та *our*.

Регулятивна функція, яка полягає в регулюванні чи коригуванні мовленнєвої/немовленнєвої поведінки адресата в умовах конвенціонального спілкування для встановлення нормальної тональності взаємодії, а також у встановленні, підтриманні або розімкненні мовленнєвого контакту відображається в ПМА, які є одиницями доброзичливого та ввічливого спілкування [6, с.84]. О. Россоловою наведено ПВ переважно етикетного характеру, які наявні в діалогічному дискурсі: привітання, прощання, поздоровлення, подяка тощо. Однак, у проповідях потреба в такій функції відсутня, через низку її екстралінгвальних особливостей, а саме: статус мовця по відношенню до колективного адресата та його повноваження як посередника спілкування між Богом та парафіянами. Крім того, зазначимо, що проповідь не відкриває комунікативну подію в храмі або церкві, а є однією з її ланок.

Контактну функцію виконують перформативи, які призначені, з одного боку, для встановлення, продовження та переривання мовленнєвого контакту, а з іншого – для приваблення й утримання уваги співрозмовника з метою досягнення нормальної тональності взаємодії. Очевидно, така функція, подібно до попередньої, є найбільш потрібною в діалогах, і тому представлена в проповідях незначною мірою. Це викликано такою комунікативною особливістю проповіді як її монологічна структура [1, с.65], адже в ній мовець не має потреби ані провокувати адресата на висловлення думки, ані здійснювати повороти в перебігу дискурсивної взаємодії.

Розгляд регулятивної та контактної функцій дає підставу вважати їх досить близькими, нечітко розмежованими, та такими, що накладаються одна на одну. Зазначене явище можна простежити у ПМА *let us start with*, яким пастор маркує початкову фазу спілкування (регулятивна функція) та одночасно виконує і приваблює увагу адресата (контактна функція), які можна звести в одну – **структурутворювальну**.

Інформативна функція проявляється у вживанні тих ПМА, які привертають увагу адресата до повідомлення, підтверджують достовірність певної інформації, наприклад: *I must confess, I suggest, I refer to, I must report* і т.д. Виходячи з авторитетного, настановчого та дидактичного характеру проповідей [3], пастори найчастіше вдаються саме до таких ПВ, які кількісно переважають над іншими. Це є цілком природним, адже саме цього і очікують парафіяни від проповідника – щоб той повідомив їм важливі істини, надав компетентні тлумачення, та поділився міркуваннями.

Отже, як показує аналіз денотативного, мотиваційного, адресатного, адресантного, контекстного, ситуативного та мовного аспектів, у проповідях ПМА виконують такі функції: **імперативну, структуроутворювальну та інформативну.**

Імперативна функція залучається пастором для спонукування парафіян до певних дій, вчинків, поведінки, ставлення тощо. Ті ПМА, які пастор уживає для її вираження, здебільшого є імпліцитними та хеджованими мітигуючими елементами, тобто такими, які пом'якшені модальними словами, прагматичними маркерами або кліше ввічливості. Крім того, пастор часто презентує імперативність як таку, що стосується і його самого. Структуроутворювальна функція притаманна таким ПМА, які або регулюють комунікацію, або забезпечують установалення/припинення контакту. Структурування простежується у висловленні привітань, подяки, побажань, які впливають на подальший перебіг комунікації, а також у маркуванні проповідником початку чи завершення його комунікативного внеску в інтеракцію, що відбувається в церкві. Залучені для реалізації цієї функції ПМА мають різноманітні форми вираження: канонічно експліцитну, модифіковано експліцитну та імпліцитну. Інформативна функція є тією, яку найчастіше вживає проповідник. З-поміж різноманіття можливих способів її реалізації автор проповіді в багатьох випадках обирає вираження свого МА за допомогою перформативного дієслова або шляхом маркування ілюкції девербативним чи модифікованим зворотом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
2. Мейзерский В.М. Перформативные модели в системе библейского текста / В.М. Мейзерский // Рациональность и семиотика дискурса. – Киев, 1994. – С. 104-129.
3. Олешков М.Ю. Основы функциональной лингвистики: дискурсивный аспект : учеб. пособие / М.Ю. Олешков. – Нижний Тагил : НТГСПА, 2006. – 145 с.
4. М.М. Когнітивно-прагматичні механізми ілюктивних моделей мовлення / М.М. Полужин // Збірник наук. праць. Ужгород: Патент, 2002. – С. 9-16.
5. Романова Л.А. Композитные перформативы в функциональной парадигме языка: семантический и прагматический аспекты : автореф. на соиск. науч. степени докт. фил. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Л.А. Романова. – Великий Новгород, 2010. – 49 с.
6. Россолова О.А. Перформатив как координатор коммуникативного взаимодействия и средство адресованности : дисс. на соиск. науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 // Россолова Оксана Анатольевна. – М., 2008. – 194 с.

<i>Соловйова Олена</i>	
ЕМОТИВНІСТЬ ЯК ПІДКАТЕГОРІЯ МОДАЛЬНОСТІ	132
<i>Ткачова Дар'я</i>	
ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ В ГРАМАТИЧНІЙ СИСТЕМІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ	136
<i>Шавлюк Т.И.</i>	
ФУНКЦІИ ВИСКАЗУВАННЯ И ФУНКЦІИ КОМПОНЕНТОВ ВИСКАЗУВАННЯ	138

ПРАГМАТИКА ТА СЕМАНТИКА ДИСКУРСУ

<i>Бородіна Дар'я</i>	
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТОПОНІМІЇ США	141
<i>Буряк Софія</i>	
СВОЄРІДНІСТЬ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ ДЖ. ОСТІН КРИЗЬ ПРИЗМУ ВИЯВЛЕНИХ КОНЦЕПТІВ	145
<i>Вавринчик Регіна</i>	
ФУНКЦІЇ ПЕРФОРМАТИВНИХ МОВЛЕННСВИХ АКТІВ У ПРОПОВІДНИЦЬКОМУ ДИСКУРСІ	148
<i>Лахмитова Оксана</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ REBELLION В АНГЛОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ МУЗИЧНОГО (НАПРЯМОК РЕПКОРУ)	151
<i>Лационова Анастасія</i>	
DREAM ЯК БАЗОВИЙ КОНЦЕПТ РОМАНУ Ф.С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»	154
<i>Лівницька Інна</i>	
КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ	157
<i>Анастасія Маньковська</i>	
РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО МОНОЛОГУ У СТВОРЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ПЕРСОНАЖА ХУДОЖНЬОГО ПРОЗОВОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ В. ВУЛЬФ «МІСІС ДЕЛОУЕЙ»)	159
<i>Наушкіна Олена</i>	
АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ВИЯВ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ	163
<i>Павленко Аліна</i>	
КОНЦЕПТ LOVE У СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ АНТИУТОПІЧНОМУ РОМАНІ (НА МАТЕРІАЛІ ДИЛОГІЇ Л. ОЛІВЕР «ДЕЛІРІУМ»)	165
<i>Пелипенко Олексій</i>	
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ НЕВИЗНАЧЕНО-МАЛОЇ КІЛЬКОСТІ В ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	169